

GENEL VERGİ HUKUKU

KISA ÖZET

MLY205U

1.Ünite— Vergi Hukukuna İlişkin Genel Bilgiler

VERGİ HUKUKU KAVRAMI VE KAPSAMI

Vergi: Devletin ve/ya da devletten vergilendirme yetkisi alan diğer kamu idarelerinin kamu harcamalarını karşılamak amacıyla, kanuna dayanarak ve usulüne uygun olarak, gerçek ve tüzel kişilerden, hukuki cebir altında, karşılıksız olarak ve geri vermemek üzere aldıkları paralardır. Kamu gelirlerinin elde edilmesi ve bunların harcanması biçiminde ortaya çıkan mali olaylar çok değişik açılardan irdelenmektedir. Nitekim bu olaylar ekonomik, siyasal ve hukuki yönleri itibarıyla inceleme konusu yapılmaktadır. Ancak, yapılan bu incelemelerin birbirinden tamamen bağımsız olduğu söylenemez. İşte, bu olayları ve bunlardan kaynaklanan sorunları inceleyen kamu maliyesinin hukuki yönü, mali hukuku ilgilendirmektedir.

Mali hukuk, mali yükümleri, kamu gelirlerinin toplanmasını, kamu harcamalarının yapılmasını, bütçeyi, kamusal malvarlığını ve kamu borçlarını ilgilendiren kuralları ve bunlardan kaynaklanan anlaşmazlıkları/uyuşmazlıkları inceleyen bir hukuk dalıdır.

Gelir hukuku, vergiler ile Devletin egemenliğine, üstün gücüne dayanarak topladığı diğer kamu gelirlerinin (harç, resim, harcamalara katılma payı, fon gelirleri ve benzeri mali yükümler) talep ve tahsil edilmesine ilişkin kuralları düzenlemektedir.

Vergi Hukuku, vergi ödevine, vergi borcunun doğması ve sona ermesine, vergi ödevine aykırı davranışlara uygulanacak yaptırımlara, vergi ödevinin yerine getirilme(me)sinden kaynaklanan anlaşmazlıkların/ uyuşmazlıkların çözümüne ve yükümlü haklarına ilişkin maddi ve/ya da şekli hukuk kuralları aracılığıyla ulaştırılması istenen hak ve adalet duygusu/olgusu/algısıdır.

Vergi Hukukunun Kapsamı: Kamu gelirlerinin hukuki yönünü inceleyen hukuk dalının *gelir hukuku* olarak adlandırılması henüz yaygınlık kazanmadığından bunun yerine, *vergi hukuku* terimi tercih edilmektedir. Bu anlamda, *vergi hukuku* terimi, devletin kamu gücüne dayanarak elde ettiği tüm kamu gelirlerini içermek üzere kullanılmaktadır. Böylece vergilerin yanında, (resim), harç ve harcamalara katılma payı, fon geliri ve benzeri mali yükümler gibi kamu gücüne, yani hukuki cebre dayanan diğer kamu gelirleri de geniş anlamıyla vergi hukukunun konusunu oluşturmaktadır. Ancak, devletin piyasa ekonomisine katılması sonucu elde ettiği mülk ve teşebbüs gelirleri *cebir unsuru* taşımadıklarından, geniş anlamıyla vergi hukukunun kapsamı dışında kalmaktadır. Çünkü mülk ve teşebbüs gelirleri, esas olarak, özel hukuk ilişkileri çerçevesinde elde edilmektedir. Dar anlamda vergi hukuku ise kural olarak sadece mali yükümlerin bir türü olan vergilerin hukuki düzenini içermekte ve incelemektedir.

VERGİ HUKUKUNUN HUKUK SİSTEMİ İÇİNDEKİ YERİ VE BAĞIMSIZLIĞI SORUNU

Vergi Hukukunun Hukuk Sistemi İçindeki Yeri: Hukuk kurallarının mantıklı bir tutarlık taşıyan bir bütün oluşturmaları gerekir. Ancak, anlatım-araştırma kolaylıkları amacıyla hukukun **özel hukuk** ve kamu hukuku olmak üzere iki büyük gruba ayrılması Roma Hukuku'ndan bu yana süregelen bir gelenektir. Buna göre, kişilerin kendi aralarındaki ilişkileri düzenleyen kuralların *özel hukuku*; kişilerin devletle olan ilişkilerini düzenleyen kuralların ise, *kamu hukukunu* oluşturduğu kabul edilmektedir. Bu ayırım, genellikle, bu iki tür ilişkideki nitelik farkına dayandırılmaktadır.

Vergi Hukukunun Bağımsızlığı Sorunu: Bir hukuk dalının bağımsızlığı, kendine özgü düzenleme alanının bulunması; kendine özgü kural, kurum, kavram ve ilkelerinin olması; bu alandan kaynaklanan uyuşmazlıkların alanında uzman mahkemelerce çözümlenmesi; ilk derece mahkemelerinin verdiği kararların kanun yolu denetiminin ayrı bir yüksek mahkeme tarafından yapılması anlamına gelmektedir. Bu anlamda hemen hiçbir hukuk dalının bağımsızlığından söz etmek mümkün değildir. Çünkü ülkemizde yargı ayrılığı sistemi benimsenmiş olmasına rağmen, sadece bir hukuk dalına ilişkin

uyuşmazlıkların kanun yolu denetimini yapan herhangi bir yüksek mahkeme bulunmamaktadır. Askerî Yargıtay ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin özel ve istisnai durumları, bu tesbiti bertaraf etmeye yeterli değildir. Buna rağmen, temel hukuk dallarının bağımsızlığı konusunda herhangi bir tereddüt ve tartışma bulunmamaktadır.

Özel Hukuk Karşısında Bağımsızlık: Vergi hukukunun bağımsızlığı sorunu, esas olarak, özel hukuk karşısındaki konumu açısından düşünülmektedir. Çünkü özel hukuktan kaynaklanan ilişkilerin vergilendirmeye ilişkin sonuçlarının kamu hukuku çerçevesinde düzenlenmesi, vergi hukuku için yeni bir disiplin olarak ortaya çıktığı dönemlerde bir *kimlik* sorunu hâline gelmiştir. Oysa vergi hukuku, özel hukukun kavram ve kurumlarından kendi bünyesine ve niteliğine uyduğu ölçüde yararlanmakta ve gerekirse bunları değiştirerek bünyesine uygun hâle getirmektedir. Aynı kavramlar ayrı hukuk dallarında farklı içerikler taşımakta, farklı anlamlar kazanmaktadır.

Kamu Hukuku Karşısında Bağımsızlık: Vergi hukukunun konumuna, kamu hukuku açısından bakıldığında, bağımsızlık ilişkisi daha değişik bir görünüm arz etmektedir. Hukuk sistemi içinde özel hukuktan bile tümüyle soyutlanamayacak bir dal sıfatıyla vergi hukukunun kamu hukuku açısından kendine özgü bir konuma sahip olmasının doğal karşılanması gerekir. Ancak, bu özel konum, diğer hukuk dallarıyla çeşitli ilişkilerinin yanı sıra vergi hukukunun hukuk sistemi içinde yer aldığı gerçeğinin göz ardı edilmesine yol açmamalıdır. Vergi hukukunun kamu hukukunun diğer dalları ile çeşitli ve yoğun ilişkileri vardır. Ceza hukuku, anayasa hukuku, uluslararası kamu hukuku (devletler umumî hukuku) ile olan ilişkiler bu bağlamda örnek olarak gösterilebilir. Vergi hukukunun idare hukuku ile olan ilişkileri, çok daha geniş kapsamlı ve girift niteliktedir. Mali hukuk ve onun bir alt dalı olan vergi hukuku, geniş anlamda İdare Hukukunun kapsamında düşünülebilirse de her ikisi de özellikleri, ayrıntılı olarak düzenlenmiş olmaları ve uygulamada taşıdıkları önem dolayısıyla, bağımsız birer hukuk dalı kimliğini kazanmışlardır.

VERGİ HUKUKUNUN DİĞER HUKUK DALLARI İLE İLİŞKİSİ

Kamu Hukuku Dalları İle İlişkisi: Kamu hizmetlerinin finansmanında çeşitli kaynaklardan elde edilen gelirlere yararlanılmaktadır. Günümüzde, devletin üstlendiği kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde yararlanan gelirler, devletin mülkiyet ilişkisi temeline dayanan gelirlerinden çok, kişilerin ekonomik faaliyet ve değerlerinden pay alma anlamına gelen vergilerden oluşmaktadır. Bu itibarla, günümüzde kamu harcamaları daha çok vergilerle karşılanmaktadır.

Anayasa Hukuku İle İlişkisi: Kamu hukukunun alt dalları olan vergi hukuku ile anayasa hukuku arasında çok sıkı ilişkiler bulunmaktadır. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Bir kere, anayasal gelişmeler vergilendirme yetkisinin keyfi kullanımına karşı çıkışlarla başlamaktadır. Bu anlamda, vergi hukukunun anayasa hukukunun öncülüğünü yaptığı kabul edilmektedir. Özellikle anayasal gelişmelerde önemli bir yeri olan *kanunsuz vergi olmaz* (temsilsiz vergi olmaz) (vergilerin kanuniliği) *ilkesi* vergi hukukunun olduğu kadar anayasa hukukunun da temel bir ilkesi olarak gerek temsili demokrasinin, gerek hukuk devleti ilkesinin gelişmesinde ve kurumsallaşmasında önemli bir yere ve işleve sahiptir.

İdare Hukuku İle İlişkisi: Vergi hukuku ile idare hukuku arasında geniş kapsamlı ve yoğun bir ilişki bulunmaktadır. Vergi hukukunun bir kısım kavramları, tümüyle idare hukukunun genel kavramları üstüne oturmaktadır. Türk Vergi Mevzuatında bu yaklaşıma dayanak oluşturacak hükümler yer almaktadır. Nitekim Vergi Usul Kanunu tarh işlemi, "Vergi alacağının kanunlarında gösterilen matrah ve nispetler üzerinden vergi dairesi tarafından hesaplanarak bu alacağı miktar itibarıyla tespit eden idari muameledir." (VUK.m.20) biçiminde tanımlanmaktadır. Dolayısıyla idari işlem teorisi, idare hukuku alanından tümüyle vergi hukukuna yansımaktadır. Bu itibarla, idari işlemlerin unsurları, sakatlıkları, sakat işlemlerin geri alınması ya da kaldırılması (düzeltme), yargısal denetim gibi

konularda esas alınan ilkeler geniş ölçüde vergilendirme işlemleri açısından da geçerlidir. Kuşkusuz vergilendirme işlemlerinin özellikleri gereği bazı farklılıkların olması kaçınılmazdır.

Ceza Hukuku İle İlişkisi: Ceza hukukunun konusunu hem suç hem de kabahat niteliği taşıyan hukuka aykırılıklar ile bunlara uygulanacak olan yaptırımlar oluşturmaktadır. Vergi hukukunun ceza hukuku ile ilişkisi daha çok vergi hukukunun *Vergi Ceza Hukuku* adı verilen alt dalında kendini göstermektedir. Gerçekten, vergi ceza hukukunda yer alan hukuka aykırı fiillerden bir kısmı vergi hukuku ilkeleri çerçevesinde Kabahatler Kanunu anlamında *idari kabahat* niteliği taşıyan mali ihlaller ve bunlara ilişkin olarak *idari yaptırımlar* esasına göre düzenlenmekte; diğer bir kısmı ise doğrudan Türk Ceza Kanunu anlamında *suç ve ceza* niteliği taşımaktadır. Ceza hukuku anlamında suç sayılan vergi suçlarında suçun oluşması, suçluların belirlenmesi, cezanın verilmesi ile yargılama usulü ilke olarak genel ceza hukuku ve ceza yargılaması hukuku hükümlerine tabidir. İştirak/cezadan indirim, tekerrür ve birleşme gibi konular vergi ceza hukukunda özel olarak düzenlenmektedir

Yargılama Hukukları İle İlişkisi: Yargılama hukukunu, hukuka uyma ve hukukun uygulanması vesilesiyle ortaya çıkan uyuşmazlıkların nasıl ve kimin tarafından çözümleneceğine ilişkin kurallar bütünü olarak tanımlamak mümkündür. Vergi kanunlarının uygulanmasına ilişkin uyuşmazlıkların nasıl çözümleneceği vergi yargılaması hukukunun ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu hukuk dalı, yargılama hukukunun diğer dallarının kavram, kurum ve ilkelerini alıp onlardan yararlanmaktadır. Ancak, Vergi Usul Kanunu ile İdarî Yargılama Usulü Kanunu'nda ayrı düzenlemelere konu olması ve kendine özgü bazı kavram, kurum ve ilkelerinin bulunması vergi yargılaması hukukunun diğer yargılama hukuklarından bağımsız hâle gelmesi sonucunu doğurmuştur. Nitekim Vergi Yargılaması Hukuku kapsamına giren konularda, genel hükümlere gidilmesi, yani Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun uygulanabilmesi ancak bu kanunlara açık olarak atıf yapıldığı hâllerde mümkündür.

Uluslararası Hukuk İle İlişkisi: Vergi hukukunun uluslararası hukuk ile ilişkilerinin de yoğunluk kazanmakta olduğu bilinmektedir. Bu ilişki öncelikle, devletin egemenlik unsurunun kullanım alanının belirlenmesi konusunda ortaya çıkmaktadır. Belli bir egemen devletin vergi kanunlarının uygulanması, kanunların şahsiliği ve/ya da mülkiliği ilkelerine göre belirlenmektedir. Aynı konuda birden fazla devletin egemenliğinin çakışması, yani devletlerarasında vergilendirme yetkisinin çatışması hâlinde sorun, ilgili devletlerin iç mevzuatı ile birlikte, uluslararası kamu hukuku ilkelerine göre çözümlenmeye çalışılmaktadır.

Özel Hukuk Dalları İle İlişkisi: Özel hukuk, bir toplum içinde eşit hak ve ödevlere sahip kişiler arasındaki ilişkileri düzenlemektedir. Bu hukuk dalında irade özgürlüğü ve eşitlik asıdır. Başka bir deyişle, özel hukuk ilişkilerinde, kural olarak emredici kurallar, yani astlık-üstlük ilişkisi sözkonusu değildir. Oysa vergi hukuku kamu hukukunun bir dalıdır. Kamu hukukunda geçerli olan astlık-üstlük ya da emredicilik özelliği vergi hukukunda da geçerlidir. Özel hukuk dalları ile vergi hukuku arasındaki ilişkilerden sonuçlar çıkarırken vergi hukukunun kamu hukukunun bir dalı oluşunu ve bağımsızlığını gözden uzak tutmamak gerekir. Vergi hukukunun, özel hukuk grubunu oluşturan medeni hukuk, borçlar hukuku, ticaret hukuku gibi disiplinlerle yoğun bir ilişkisi bulunmaktadır. Vergi kanunlarının uygulanması sırasında özel hukuk kavramları ve kurumlarına çok sık olarak başvurulması gerekmektedir. Çünkü vergi kanunlarında yer alan vergiyi doğuran olaylar birçok durumlarda bir özel hukuk olgusudur

VERGİ HUKUKUNUN BÖLÜMLERİ

Genel Açıklama

Genel vergi hukuku, bu hukuk dalının tümüne ilişkin ve bütün vergilerde uygulanacak temel ilkeler ve kuralları, vergi hukuku ilişkisinin niteliğini, vergi borcunun doğması ve sona ermesini, vergilendirme alanında ortaya çıkan anlaşmazlıklar/uyuşmazlıklar ve bunların çözüm yollarını kapsamaktadır.

Genel Vergi Hukuku

Vergi Usul Hukuku: Vergi Usul Hukuku, genel anlamda vergilendirme ilkelerini, vergi ilişkilerinden doğan hak, yetki ve ödevlerin gerçekleştirilme ve kullanılma biçimlerini gösteren kurallardan oluşmaktadır. Bu bakımdan vergilerin başlıca tarh ve tahakkuku, süreler, tebliğ, zamanaşımı, defter tutma, değerlendirme, vergi anlaşmazlıkları ve çözüm yolları vergi usul hukukunun konusuna girmektedir. Bu ilke ve kurallar tüm vergilere uygulandığı için, vergi usul hukukunu vergi hukukunun genel bölümü olarak nitelendirmek mümkündür.

Vergi Ceza Hukuku: Devlet egemenlik yetkisine dayanarak bireylerden bazı ödevleri yerine getirmelerini, bazı fiilleri de yapmamalarını istemektedir. Dolayısıyla vergi ödevlerine uyulmasını sağlamak üzere zorlayıcı tedbirlere ihtiyaç vardır. İşte, vergi hukukunun vergi ödevlerine aykırılıkları ve bunlara uygulanan ceza yaptırımlarını kapsayan bölümüne *vergi ceza hukuku* denilmektedir.

Vergi Yargılaması Hukuku: Vergi yargılaması hukuku, vergi yargısı organlarının vergi yükümlüsü veya sorumlusu ya da vergi idaresi tarafından yapılan vergi uygulamaları ile ilgili uyumsuzlukları incelemek ve karara bağlamak suretiyle vergi kanunu hükümlerine uygun bir yargısal tasarrufta bulunmasına yönelik kurallar bütünüdür. Bu itibarla, vergi yargılaması hukukunun konusunu, vergi yükümlüsü/sorumlusu veya ceza muhatapları ile vergi idaresi arasında vergi kanunlarının uygulanmasından kaynaklanan uyumsuzlukların çözülmesi ve sonuçlandırılması oluşturmaktadır.

Kamu/Vergi İcra Hukuku: Alacaklının, alacağına devlet aracılığıyla nasıl kavuşacağını düzenleyen hukuk dalına, icra ve iflas hukuku/cebrî icra hukuku/takip hukuku denilmektedir. İcra ve iflas hukukunda eşit hak ve yetkilerle donatılmış kişiler arasındaki edimlerin yerine getirilmemesi hâlinde, bunun, devlet gücüyle nasıl sağlanacağı incelenmektedir. İcra ve iflas hukukunun kaynağını 2004 sayılı İcra ve İşâs Kanunu oluşturmaktadır. Bu kanun özel hukuktan doğan alacaklara uygulanmaktadır. Devletin özel hukuktan, yani sözleşmeden, haksız fiilden ya da sebepsiz zenginleşmeden doğan alacaklarının tahsilinin de bu kanun hükümlerine göre yapılması gerekmektedir.

Uluslararası Vergi Hukuku: Uluslararası vergi hukuku, iki ya da daha fazla devleti ilgilendiren vergi ve vergiden doğan ilişkileri düzenleyen ve bu amaçla uluslararası hukuk ilkelerine göre yapılan vergi anlaşmaları hükümlerini inceleyen vergi hukuku dalı olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası vergi hukukunun temel konusunu, uluslararası vergi ilişkileri ve bu ilişkileri düzenleyen vergi anlaşmaları oluşturmaktadır. Bir devletin uluslararası vergi anlaşmaları yapmaksızın diğer devletlerle vergi ilişkilerini tek yanlı olarak, kendi vergi kanunlarıyla düzenlemesi de uluslararası vergi hukukunun konusuna girmektedir.

Özel Vergi Hukuku: Özel vergi hukuku, Türk vergi sistemi içinde yer alan tek tek vergileri konu edinmektedir. Bu bağlamda, özel vergi hukuku, öncelikle, gelir üzerinden alınan gelir vergisi ile kurumlar vergisini; servet ve servet transferi üzerinden alınan emlak vergisi, motorlu taşıtlar vergisi ile veraset ve intikal vergisini; harcamalar üzerinden alınan katma değer vergisi, özel tüketim vergisi ile özel iletişim vergisini; hukuki muamelelerden alınan damga vergisi ile banka ve sigorta muameleleri vergisini kapsamaktadır.

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/genel-vergi-hukuku-ady212u?search=MLY205U>